

УТВЪРЖДАВАНЕ НА АКТИВНИЯ ПОДХОД КЪМ ЗДРАВЕТО В ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕ

Гергана Петрова, дм¹, Виктория Атанасова, дм², Пенка Гацева²,
Мариана Александрова-Христозова³

¹кат. „Акушерски грижи“, Факултет обществено здраве, Медицински университет – Пловдив, бул. „В. Априлов“ № 15 а, e-mail: gkpg21@yahoo.com

²кат. „Хигиена и екомедицина“, Факултет обществено здраве, Медицински университет – Пловдив, бул. „В. Априлов“ № 15 а, e-mail: victoria321@abv.bg; gatseva_p@mail.bg

³кат. „Зъботехника“, Медицински колеж, МУ-Пловдив, ул. „Братя Бъкстон“ 120.

ESTABLISHMENT OF THE ACTIVE APPROACH TO HEALTH INTO THE HEALTH-PROMOTION TRAINING

¹Gergana Petrova Ph.D, ²Victoria Atanasova MD, Ph.D, ²Penka Gatseva MD, Ph.D,
³Mariana Aleksandrova-Hristozova

¹Department of Obstetric care, Faculty of Public Health, Medical University, Plovdiv, Bulgaria
gkpg21@yahoo.com

²Department of Hygiene and Ecomedicine, Faculty of Public Health, Medical University, Plovdiv, Bulgaria, victoria321@abv.bg, gatseva_p@mail.bg

³Department of Dental Technicians, Medical College, Medical University – Plovdiv.

ABSTRACT

Teaching the subject Health Promotion is widely applied in the faculties of public health. Health promotion defines health as the greatest value and emphasizes on positive health.

The objective of the present survey is to study to what extent the students are able to assume personal responsibility for their own health.

Health promotion introduces the active approach to health and changes the attitude of the individual towards it. Studying this discipline is beneficial for the motivation for health and healthy lifestyle among the students.

Key words: Health Promotion; positive health; healthy lifestyle.

Въведение: ПРОМОЦИЯТА НА ЗДРАВЕТО е едно от най-широко използваните и дискутирани понятия в съвременното здравеопазване. С него се означава нова стратегия за постигане на по-добро здраве, която се утвърди в началото на 80^{-те} години на ХХ^{-ти} век [4, с. 291].

Понятието „промоция на здравето“ е дефинирано за първи път в 1923г. от С. Winslow като „организирано усилие на обществото за обучение на индивида по проблемите на личното здраве и развитие на обществената система, осигуряваща на всеки стандарт на живот, адекватен за поддържане и подобряване на здравето“ [1, с. 292].

Понятието „ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО“ включва две компоненти:

„ПРОМОЦИЯ“ означава „действие за подпомагане, съдействие, поощряване, поддръжка, подкрепа на растежа или развитието на нещо“ [1, с. 291].

ЗДРАВЕТО се разглежда не само като липса на болест или недъг, а като **позитивна концепция**, подчертаваща психичното, социалното и духовно благополучие на индивида и неговите лични и социални ресурси в добавка към физическото му благополучие [1, с. 291].

Промоцията на здраве има за ЦЕЛ:

- Да утвърди здравето като най-важна ценност за индивида и обществото;
- Да съдейства за превръщането на индивида и човешките общности в главен ресурс на дейностите по укрепване на здравето;

- *Да поощри* активното участие на хората в здравните дейности и поемането на отговорността за собственото и общественото здраве;
- *Да подкрепи* утвърждаването на интегрален подход към здравето, с участието на всички заинтересовани сектори, институции и специалисти в решаването на здравните проблеми на обществото [1, с. 292].

Начинът на живот се отнася за устойчиви и продължителни във времето модели на поведение. Той включва както съзнателно насочените към здравето действия, така и несъзнателни здравно – свързани поведения и навици, които се упражняват с друга цел, но имат позитивен или негативен ефект върху здравето. Безусловно, начинът на живот влияе върху човешкото здраве и участва в създаването на добро здраве, така и в патогенезата на най-честите хронични болести [1, с. 309].

Целта на настоящото проучване е да изследва до каква степен студентите са в състояние да поемат лична отговорност за собственото си здраве.

Материал и методи: Във Факултет Обществено здраве при МУ – Пловдив учебната дисциплина „Промоция на здравето“ се изучава в следните специалности:

В бакалавърска степен в специалности: „Медицинска сестра“ и „Управление на здравните грижи“.

В магистърска степен в специалности: „Управление на здравните грижи“, „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ и „Управление на медико-социалните дейности и общественото здраве“.

Целта на обучението е да формира професионални умения и навици у бъдещите ръководители на здравни грижи, ръководители на лечебни заведения и професионалисти по здравни грижи за интериоризация на знанията по промоция на здравето както от самите специалисти така и за приложението им в сферата на здравеопазването. Тези професионални умения ще позволят на бъдещите ръководители самостоятелно и в екип да провеждат промотивни мероприятия насочени както към индивида и семейството, така и към цялото общество.

Интериоризацията на тази модерна парадигма в здравеопазването ще формира умения за здравословен стил на живот и подобряване на здравния статус на населението като цяло.

За постигане на целта са използвани социологическите методи: анализ на документи и интервю.

Проведено е интервю сред студенти медицински сестри през летен семестър на учебната 2014/15 година. Проучването е изчерпателно, обхванати са всички 75 (74 /98.7% жени и 1 мъж/1.3%) студенти от първи курс на сп. „Медицинска сестра“, Факултет обществено здраве, МУ - Пловдив. Средната възраст на интервюираните е 22.63 ± 6.0 години (минимална 18г., максимална 47г.).

Анализът на резултатите от проведеното интервю показват, че всички (100%) смятат, че дисциплината „Промоция на здравето“ е важна за формиране на правилно отношение към собственото здраве и здравето на околните. Според (94%), разглежданата тематика е актуална.

Прави впечатление, че най-висок дял (78%) смятат, че получените в процеса на обучение знания са добре предложени и достатъчни за формиране на здравословен стил на живот, но въпреки това не са променили начина си на живот до този момент.

Само (24%) полагат усилия за повишаване на двигателната си активност, отношението към вредните навици тютюнопушене и макар и не честа употреба на алкохол остава не променено при (64%) от интервюираните. Относно хранителните навици установяваме, че: три пъти дневно се хранят (44%); следвани от тези които приемат храна два пъти дневно (26.7%) и четири пъти дневно (17.3%).

Анализът на учебната програма при сп. „медицинска сестра“ установява, че учебната дисциплина се преподава в 15 учебни часа, предимно лекции във втори семестър на първи курс. Оценяването е посредством текуща оценка. Обучението на медицински сестри съблюдава Единните държавни изисквания (ЕДИ) [3], според които тази учебната дисциплина е задължителна.

Разглежданите тематични единици включени в учебната програма, показват, че обучението по промоция на здравето е насочено към формиране на:

- Фундаментални знания свързани с промоцията на здраве;
- повишаване здравната мотивация и здравното образование на индивидуално ниво за поемане на отговорност и инициатива за собственото здраве;
- постигане здравословен стил и начин на живот чрез регулиране на здравната мотивация и здравното поведение посредством адекватно здравно възпитание на населението;
- практическо реализиране и участие в програми за подобряване здравния статус на населението;
- обосноваване преориентирането на приоритетите в здравеопазната дейност;
- овладяване на подходите, допринасящи за намаляване на рисковото за здравето поведение и мотивиращи здравословния начин на живот;
- усвояване принципите, заложи в системите за социална подкрепа.

Заключение: Промоцията на здравето е стратегия, свързваща здравето на хората с тяхната жизнена среда и поведение. Тя съчетава личния избор с обществената отговорност за здравето и има за цел да постави индивида и обществеността в центъра на дейностите по подобряване на здравето [1, с. 293].

Промоцията въвежда активния подход към здравето и променя отношението на личността към него /личностен подход и социална отговорност/ [4, с. 158].

Резултатите от проведеното интервю сред студентите и анализът на учебната програма показват, че формираните теоретични знания очертават **основната цел на обучението по промоцията на здравето**, а именно да формира у обучаваните здравословен стил и начин на живот, чийто детерминанти са активно отношение към собственото здраве, позитивна здравна мотивация и наличие на позитивни здравни навици.

Учебната дисциплина се изучава в първи курс, очакванията ни са насочени след включването на клинични дисциплини в процеса на обучение така формираните теоретични знания да се задълбочат и интериоризират от обучаваните, до степен която да промени не само отношението към собственото им здраве, но и към здравето на околните.

Литература:

1. Грънчарова, Г., А. Велкова, С. Александрова, Социална медицина, III-то издание под ред. на доц. д-р Г. Грънчарова, 2009г., изд. ц-р на МУ – Плевен, 324с.
2. Коменски, Я., Избрани педагогически произведения, София, 1992г.
3. Наредба за ЕДИ за придобиване на висше образование по специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“ за образователно квалификационна степен „бакалавър“, ДВ бр. 82 от 10. 10. 2006г.
4. Шипковенска, Е., Ж. Христов, Профилактика на заболяванията, В: Модерна епидемиология с медицина и здравеопазване, базирани на доказателства, под ред. на проф. д-р Е. Шипковенска, дм, изд. „Филвест“, София 2008г., 142-160.